

EFFECTENANALYSE SOORTENBESCHERMING

DEELLOCATIE A, LANDGOED STEENENBURG

TE NIEUWKUIJK

Ecologie

Rapportage effectenanalyse soortenbescherming

Deellocatie A, Landgoed Steenenburg te Nieuwkuijk

Opdrachtgever	Gemeente Heusden Postbus 41 5250 AA Vlijmen
Rapportnummer	9408.001
Versienummer	D2
Status	Definitieve rapportage
Datum	2 juli 2019
Vestiging	Brabant Heinz Moormannstraat 1b 5831 AS Boxmeer 0485 - 581818 boxmeer@econsultancy.nl
Opsteller	ir. D. Sanders en N. Janssen, MSc
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	drs. J.G.T. Driessen
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek. Het onderzoek betreft echter een momentopname en geeft een inschatting van de aanwezigheid van beschermde soorten op de onderzoekslocatie. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is nooit met zekerheid uit te sluiten. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
	2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen	4
3	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK.....	5
4	ONDERZOEKSMETHODIEK	6
	4.1 Roofvogels	6
	4.2 Kleine marterachtigen.....	6
	4.3 Levendbarende hagedis	6
	4.4 Gevlekte witsnuitlibel	7
	4.5 Vleermuizen.....	7
5	ONDERZOEKSRESULTATEN.....	9
	5.1 Roofvogels.....	9
	5.2 Marterachtigen.....	11
	5.3 Levendbarende hagedis	11
	5.4 Gevlekte witsnuitlibel	12
	5.5 Vleermuizen.....	12
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	13
	6.1 Buizerd.....	13
	6.2 Poelkikker	14
	6.3 Vleermuizen.....	14
7	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	15
	GERAADPLEEGDE BRONNEN.....	1

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Gemeente Heusden opdracht gekregen voor het uitvoeren van een aanvullend ecologisch onderzoek op Landgoed Steenenburg te Nieuwkuijk. Onderhavige rapportage bevat de resultaten van de aanvullende ecologische onderzoeken die op deellocatie A hebben plaatsgevonden.

Het onderzoek op deellocatie A is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en de ontwikkeling van een Hightech Medische Campus.

De aanvullende ecologische onderzoeken zijn uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de inventarisatie op beschermde natuurwaarden door Wageningen Universiteit (Ottburg *et al.* 2018). In aanvulling op dit rapport zijn er nog memo's opgesteld (Ottburg & Lammertsma, 2018; Ottburg en Lammertsma, 2019) en is een quickscan flora en fauna van een deel van Landgoed Steenenburg opgesteld door Econsultancy in 2019 (rapport 8819.001 d.d. 30 januari 2019). Van een nabijgelegen gebied is daarnaast een onderzoek naar vleermuizen en vissen uitgevoerd (Hout, 2009). Daaruit blijkt dat er nadere bepaling van de effecten ten aanzien van de Wet natuurbescherming en het Natuur Netwerk Brabant noodzakelijk is.

Onderhavige rapportage zal ingaan op het onderdeel soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming voor deellocatie A. De gebiedsbescherming van Natuurnetwerk Brabant zal tevens kort genoemd worden maar uitvoeriger onderzocht worden in een separate rapportage. Deze rapportage zal gepubliceerd worden onder rapportnummer 9408.002 met als titel: Effectenanalyse Natuur Netwerk Brabant. De rapportages voor wat betreft soortbescherming van de overige deellocaties zullen in de loop van 2019 opgeleverd worden.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

---

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie betreft Landgoed Steenenburg ($\pm$ 43 ha), het voormalige pretpark Land van Ooit en aangrenzende agrarische percelen. Het landgoed bestaat uit bos, grasland en akkers. Daarnaast is er bebouwing in de vorm van het 'Roze Kasteel' en twee woningen binnen het plangebied aanwezig. De onderzoekslocatie is opgesplitst in drie deellocaties; deellocaties A t/m C. De aanvullende onderzoeken op deze drie deellocaties worden deels separaat uitgevoerd. Van de drie deellocaties worden aparte rapportages opgeleverd.

Deze rapportage beschrijft de onderzoeken uitgevoerd in deellocatie A van de onderzoekslocatie, de rapportages van deellocatie B en C volgen op een later moment. Deellocatie A ($\pm$ 15,1 ha) is gelegen in het centrale deel van Landgoed Steenenburg (zie figuur 1), in Nieuwkuijk. Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 45W (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van deellocatie A onderzoekslocatie X = 139.860, Y = 411.875.

Deellocatie A is in het noordelijke deel van Landgoed Steenenburg gelegen en omvat verharding, kort gemaaid gras, dicht bos en een met riet en lisdodde dichtgegroeide poel (figuur 2 tot en met 4).

Figuur 1. Luchtfoto onderzoekslocatie (deellocatie A) en directe omgeving.

Figuur 2. Zandhevel met Italiaanse populieren op deellocatie A.

Figuur 3. Open plek ten midden van deellocatie A.

Figuur 4. Rietvijver met poelkikker op deellocatie A.

Ten noorden van het plangebied bevindt zich de A59. Ten oosten bevindt zich de bebouwde kom van Nieuwkuijk en ten westen bevindt zich de bebouwde kom van Drunen. Ten zuiden bevinden zich voornamelijk akkers.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen

In het noordelijk deel van het totale plangebied Steenenburg zal gestart worden met de werkzaamheden. De opdrachtgever is voornemens een Hightech Medische Campus te realiseren ter plaatse van deellocatie A (figuur 5). De geplande werkzaamheden in het gebied zullen bestaan uit: aanleg ontsluitingswegen en nutsvoorzieningen; (ver)graven watergangen; bouw Hightech Medische Campus en inrichting nieuwe groenzones.

Figuur 5. Voorgenomen ontwikkeling landgoed Steenenburg met in rood deellocatie A (Bron: Wissing Stedenbouw d.d. 7 maart 2019).

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Op Landgoed Steenenburg is door Wageningen Universiteit een inventarisatie gedaan van de aanwezige beschermde natuurwaarden (Ottburg *et al.*, 2018). In aanvulling op dit rapport zijn er nog memo's opgesteld (Ottburg & Lammertsma, 2018; Ottburg en Lammertsma, 2019) en is een quickscan flora en fauna van een deel van het gebied opgesteld door Econsultancy in 2019 (rapport 8819.001 d.d. 30 januari 2019). Van een nabijgelegen gebied is daarnaast een onderzoek naar vleermuizen en vissen uitgevoerd (Hout, 2009). Uit de resultaten van de reeds uitgevoerde aanvullende onderzoeken in 2017 en 2018 bleek dat voor een aantal soortgroepen meer informatie benodigd is.

Voor deellocatie A is reeds bekend dat er poelkikkers aanwezig zijn in de sterk begroeide poel (Ottburg *et al.*, 2018). Aanvullend op de resultaten van het nader onderzoek door Ottburg *et al.*, 2018 is onderzoek naar kleine marterachtigen, de levendbarende hagedis en de gevlekte witsnuitlibel benodigd. In aanvulling hierop wordt het onderzoek naar het bewoonde haviksnest (gevonden in het onderzoek van Ottburg *et al.*, 2018) geüpdatet. Door Ottburg *et al.*, 2018 is ook reeds vleermuizenonderzoek uitgevoerd. Tijdens dit onderzoek zijn geen voortplantingsplaatsen of rustplaatsen aangetroffen. Wel zijn er in deellocatie A foeragerende vleermuizen aangetroffen. Aangezien de houtwal grenzend aan deellocatie A mogelijk verwijderd wordt, en deze door vleermuizen in gebruik kan zijn als vliegroute, is onderzoek naar de functie van deze houtwal voor vleermuizen benodigd. Mitigerende maatregelen om verstoring van foeragerende vleermuizen te voorkomen worden uitgevoerd. Werkzaamheden die een verstoring van de houtwal, welke mogelijk in gebruik is als vliegroute, veroorzaken worden niet uitgevoerd tot duidelijk is wat de functie van de houtwal is voor vleermuizen en mitigerende maatregelen hiervoor getroffen kunnen worden.

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

4.1 Roofvogels

In april en mei van 2019 zijn er meerdere veldbezoeken uitgevoerd om te onderzoeken of in de omliggende bossen van deellocatie A roofvogels broeden waarvan het nest jaarrond beschermd is (tabel II). Er is in de ochtend gezocht naar roepende mannetjes. Tevens zijn de aanwezige horsten in naaldbomen onderzocht door een professionele boomklimmer die heeft gekeken of het nest in gebruik was. Een deskundig ecooloog heeft aan de hand van foto's beoordeeld door welke soort de horst in gebruik is.

4.2 Kleine marterachtigen

Om te bepalen of de hermelijn, bunzing en/of wezel gebruik maken van de onderzoekslocatie is conform de handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming (Bouwens, 2017) in de periode april tot en met mei zeven weken onderzoek uitgevoerd (tabel II). Hiervoor zijn twee wildcamera's in combinatie met jigglers voor de bunzing ingezet en zes mostelavallen voor de hermelijn en wezel. Deze zijn op deellocatie A en in de directe omgeving ervan geplaatst (figuur 6). Bij het plaatsen van de vallen is gelet op de geschiktheid van de locatie voor de mogelijk aanwezige marters. Om de twee weken zijn de cameravallen gecontroleerd waarbij de sd-kaartjes en batterijen zijn vervangen. Na zeven weken zijn de camera's verplaatst om deellocatie B te onderzoeken, waar het onderzoek momenteel nog loopt en de camera's tot juli zullen blijven staan.

4.3 Levendbarende hagedis

In april, mei en juni zijn vier veldbezoeken gecombineerd met het onderzoek naar marterachtigen uitgevoerd (tabel I en II) conform het kennisdocument Levendbarende hagedis en de handleiding monitoring reptielen (BIJ12, 2017; NGB, 2017). Tijdens het eerste veldbezoek zijn herpetoplaatjes in het gebied uitgelegd, op voor reptielen geschikte locaties en is daarnaast een observatieronde uitgevoerd (figuur 6). Na een maand gewenning is gezocht naar zonnende of schuilende dieren op en nabij de geplaatste herpetoplaatjes. In combinatie met het omdraaien van objecten als boomstronken en stenen levert de bovenstaande onderzoeksopzet voldoende zekerheid om de aanwezigheid van reptielen vast te stellen dan wel uit te sluiten. De veldbezoeken met observatierondes zijn uitgevoerd op zonnige tot half bewolkte dagen met temperaturen tussen de 12 en de 20 graden en een windkracht van minder dan 5 Beaufort.

Tabel 1. Overzicht veldbezoeken en weersomstandigheden levendbarende hagedis en gevlekte witsnuitlibel.

Datum	Tijd	Temp °celcius	Weersomstandigheden	Werkzaamheden
16-04-2019	9:00-11:00	12-16	Zonnig, droog en zwakke wind.	Herpetoplaten geplaatst en observatieronde
22-05-2019	9:00- 12:30	14-19	Droog, half bewolkt en matig tot zwakke wind.	Herpetoplaten controleren en observatieronde
29-5-2019	10:30-12:30	15-17	Zonnig, droog en zwakke wind.	Herpetoplaten controleren en observatieronde
4-6-2019	9:00-12:00	17-20	Zonnig, droog en zwakke wind.	Herpetoplaten controleren en observatieronde

Figuur 6. Ligging onderzoeksmaterialen marteronderzoek en reptielen onderzoek.

4.4 Gevlekte witsnuitlibel

Tijdens het eerste veldbezoek is de geschiktheid van de locatie voor de gevlekte witsnuitlibel beoordeeld. Een deel van de aanwezige wateren op Landgoed Steenburg lijken geschikt als leefgebied van de gevlekte witsnuitlibel. Het aanwezige water op deellocatie A lijkt niet geschikt voor de witsnuitlibel en slechts marginaal geschikt voor andere soorten libellen en juffers. In mei en juni zijn twee gerichte veldbezoeken uitgevoerd (tabel II). Tijdens deze bezoeken is met een verrekijker naar volwassen individuen gezocht rond de aanwezige poelen en vennen (Vlinderstichting, 2019).

4.5 Vleermuizen

Door Ottenburg *et al.*, 2018 is reeds in 2017 onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd. Het ging hierbij om 6 avondrondes en 3 ochtendrondes. Aanvullend op dit onderzoek wordt de mogelijke vliegroute langs de houtwal ten noordoosten van deellocatie A onderzocht. Voor dit onderzoek staan twee avondrondes gepland om uitgevoerd te voeren in de periode 15 mei tot 15 augustus (tabel II). De

inventarisatiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie maart 2017), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op alle in de buurt waargenomen soorten (Ottburg *et al.*, 2018). Het vleermuisonderzoek loopt nog ten tijden van het schrijven van onderhavige rapportage. Daarom zullen werkzaamheden die de mogelijke functie van de houtwal kunnen verstoren niet worden uitgevoerd tot de resultaten van het vleermuisonderzoek voor de houtwal bekend zijn en mitigerende maatregelen getroffen kunnen worden (zie hoofdstuk 6).

Tabel 2. Overzicht onderzoeksinspanning.

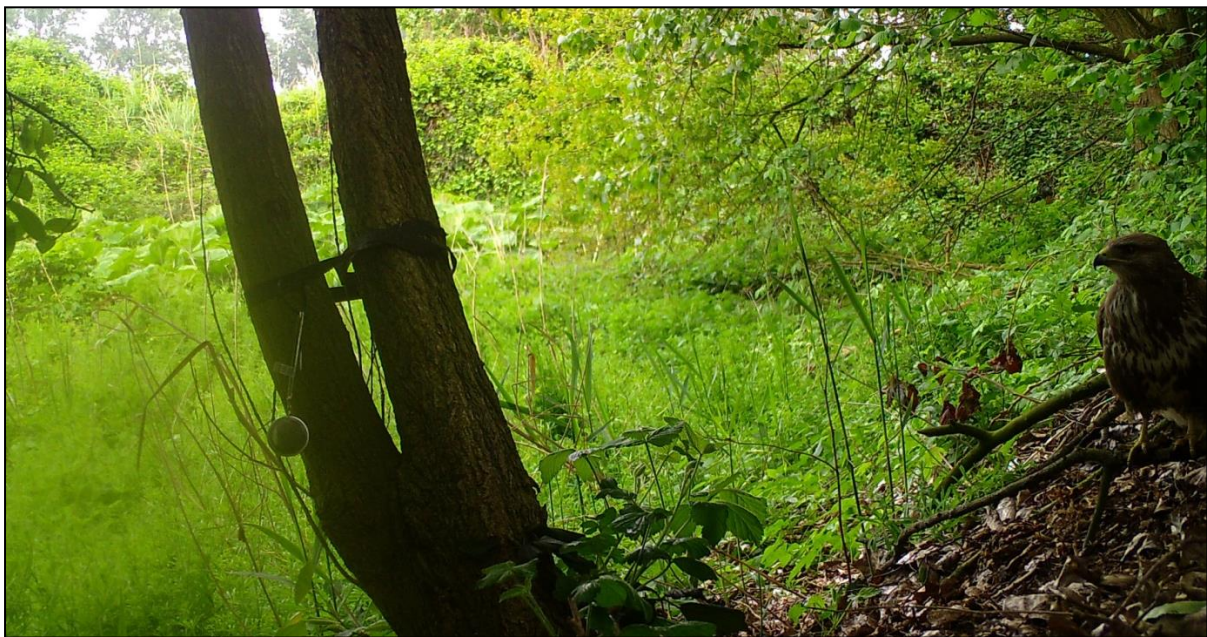
2019		april	mei	juni	juli	augustus
vleermuizen vliegroue	tijdstip	-		2 x avond		-
	datum			27 mei en nader te bepalen		
	functie			vliegroue		
roofvogels	tijdstip	2 x in de ochtend, daarnaast nog combinatie met marteronderzoeken		-		
	datum	5, 16 en 23 april, 6 mei 2019				
	functie	nestlocatie en roepende mannetjes				
kleine mar- terachtigen	tijdstip	1 veldbezoek	6 weken onderzoek met cameraval gecombineerd met jiggler en mostellavallen 3 veldbezoeken	-		
	datum	5 april 2019	23 april, 6 en 22 mei			
	functie	plaatsen cameravalen en mostellavallen	zichtwaarnemingen volwassen en juveniele individuen deellocatie A			
reptielen	tijdstip	1 veldbezoek	3 veldbezoeken	-		
	datum	16 april 2019	22 en 29 mei en 4 juni			
	functie	plaatsen herpetoplatjes en zichtwaarneming	zichtwaarnemingen volwassen en juveniele individuen			
gevlekte witsnuitlibel	tijdstip	-		1 x overdag	1 x overdag	-
	datum			22 mei 2019	4 juni 2019	
	functie			Zichtwaarneming volwassen individuen	Zichtwaarneming volwassen individuen	

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Roofvogels

Tijdens de veldbezoeken zijn geen roepende mannetjes roofvogels aangetroffen op de onderzoekslocatie. Wel zijn er enkele horsten gevonden in diverse naaldbomen (figuur 9). Tijdens een van de bezoeken is één vrouwtje buizerd vliegend waargenomen op de onderzoekslocatie. Na inspectie van de horsten is gebleken dat een van de horsten in gebruik is door een buizerd (figuur 10). Tijdens de inspectie op 6 mei 2019 was er 1 ei aanwezig in het nest van de buizerd. De coördinaten van de buizerdhorst zijn: X 139806.148, Y 411984.788. De afstand tussen het nest van de buizerd en de rand van deellocatie A bedraagt 64 meter (zie figuur 8). Op camerabeelden van de marteronderzoeken is de buizerd eenmaal vastgelegd (figuur 7).

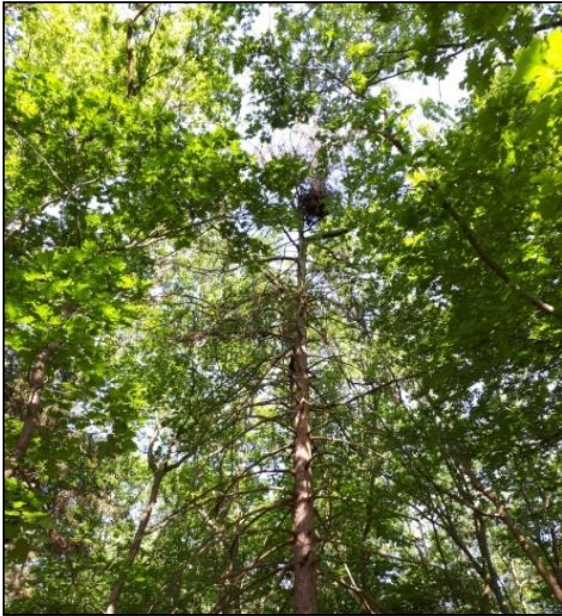
Figuur 7. Buizerd op camerabeeld van LVOLOS1.

Figuur 8. Luchtfoto onderzoekslocatie (deellocatie A), de buizerdhorst en de directe omgeving.

Figuur 9. Dennenboom met rechts bovenin de buizerdhorst.

Figuur 10. Horst met ei van een buizerd (6 mei 2019)

5.2 Marterachtigen

De onderzoekslocatie bevat potentieel geschikte rustplaatsen van de steenmarter, bunzing, wezel en de hermelijn. Bunzing, wezel en hermelijn gebruiken oude hopen (van muizen, mollen, konijnen, vossen en dassen), takkenhopen, stenenstapels en holle bomen als rustplaats. De steenmarter komt vooral voor in parklandschap en bij gebouwen, waar hij zijn verblijfplaatsen in boomholtes, takkenhopen, dichte struwelen, zolders of kruipruimtes kan hebben. Deze soorten hebben binnen hun territorium verscheidene rustplaatsen. Voor deze soorten geldt geen vrijstelling van de Wet natuurbescherming; de verblijfplaatsen zijn het gehele jaar beschermd. De steenmarter, bunzing, wezel en hermelijn zijn tijdens de onderzoeksinspanning met de wild-camera en mostelaval niet waargenomen ondanks het geschikte habitat op de onderzoekslocatie. Op basis van deze gegevens is uit te sluiten dat de steenmarter, bunzing, de wezel en de hermelijn op de onderzoekslocatie één of meer voortplantings- of rustplaatsen hebben. Op de camerabeelden waren wel diverse bosmuizen, spitsmuizen, egels, een vos, reeën, konijnen en vogels (o.a. merel, roodborst, nijlgans en grote bonte specht) te zien. Deze soorten zoogdieren zijn echter niet strikt beschermd onder de Wet natuurbescherming, waardoor geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Voor deze soorten geldt echter wel de zorgplicht. Voor de vogels geldt dat werkzaamheden aan het groen moeten worden uitgevoerd buiten het broedseizoen om overtredingen van de Wet natuurbescherming te voorkomen. Naast deze soorten werd de eekhoorn op de camerabeelden waargenomen. Het betroffen incidentele waarnemingen. Daarnaast werden er tijdens de veldwerkronde geen eekhoornnesten of eekhoorns waargenomen. Ook in het onderzoek van Ottenburg *et al.*, 2018 zijn op deellocatie A geen eekhoorns of eekhoornnesten van eekhoorns waargenomen. Op basis van deze gegevens is een voortplantingsplaats of rustplaats van de eekhoorn met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid op deellocatie A uit te sluiten. Op de foto's werd daarnaast een buizerd waargenomen, zie paragraaf 5.1.

5.3 Levendbarende hagedis

Deellocatie A bevat suboptimaal habitat voor de levendbarende hagedis. Het voorkeurs habitat van de levendbarende hagedis bestaat uit heide en hoogveen. Ook in open bossen, ruige graslanden, spoor- en wegbermen en in een beperkt deel van de duinen komt de soort voor. De levendbarende hagedis is een vochtminnende soort die in de genoemde landschapstypen veel wordt aangetroffen op oevers

en vochtige terreindelen. Grote delen van deellocatie A bestaan uit verharding, kort gemaaid gras, dicht bos en een met riet en lisdodde dichtgegroeide poel. Dit is geen optimaal leefgebied voor de levendbarende hagedis, wat elders binnen Landgoed Steenenburg wel te vinden is. Tevens is op dit deel van de planlocatie Steenenburg veel verstoring door recreanten die er ook hun hond laten los lopen. Tijdens de veldbezoeken zijn geen levendbarende hagedissen waargenomen binnen deellocatie A of net daarbuiten. Op basis van deze gegevens is het uit te sluiten dat de levendbarende hagedis gebruik maakt van deellocatie A.

5.4 Gevlekte witsnuitlibel

Deellocatie A bevat suboptimaal habitat voor libellen en is waarschijnlijk ongeschikt als leefgebied voor de strikt beschermde gevlekte witsnuitlibel. Het aanwezig oppervlakte water op deellocatie A is zeer dicht begroeit met riet en lisdodde en derhalve niet geschikt als leefgebied van de gevlekte witsnuitlibel. Zowel vegetatielose als dichtgegroeide wateren worden door deze soort gemeden. Voor de volledigheid is het water op deellocatie A toch meegenomen in het onderzoek naar leefgebied van de gevlekte witsnuitlibel op Landgoed Steenenburg. Tijdens de veldbezoeken van 22 mei en 4 juni 2019, waarbij de omstandigheden ideaal waren om libellen te inventariseren, waren rondom de dichtgegroeide poel op deellocatie A maar zeer weinig libellen en juffers aanwezig in vergelijking met de andere wateren op de planlocatie. Tijdens deze ronde zijn er geen gevlekte witsnuitlibellen waargenomen binnen deellocatie A of de rest van Landgoed Steenenburg. Libellensoorten die wel werden waargenomen waren soorten als grote keizerlibel, smaragdlibel, platbuik en gewone oeverlibel. Dit zijn allen soorten die niet strikt beschermd zijn onder de Wet natuurbescherming. Op basis van deze gegevens is het uit te sluiten dat deellocatie A deel uit maakt van het leefgebied van de strikt beschermde gevlekte witsnuitlibel.

5.5 Vleermuizen

Op deellocatie A is geen bebouwing aanwezig. Daarnaast zijn geen bomen met geschikte holtes voor vleermuizen aanwezig (Ottburg en Lammertsma, 2019). Op basis hiervan kan uitgesloten worden dat vleermuizen voortplantingsplaatsen of rustplaatsen hebben op deellocatie A.

In 2017 is door Ottburg *et al.*, 2018 een inventarisatie naar vleermuizen uitgevoerd. Tijdens dit onderzoek zijn op deellocatie A alleen foeragerende vleermuizen waargenomen. Het ging hierbij voornamelijk om de gewone dwergvleermuis en incidenteel rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis. Binnen een straal van 100 meter van deellocatie A is ook de laatvlieger foeragerend waargenomen. Door de voorgenomen plannen zal een deel van het foerageergebied van de aanwezige vleermuissoorten verloren gaan. Daarnaast zal in de omgeving van deellocatie A de verlichting toenemen, wat een verstoring van foerageergebied zal veroorzaken. Er is echter in de omgeving meer geschikt foerageergebied aanwezig waardoor het verlies van foerageergebied niet essentieel zal zijn. Daarnaast zal door het uitbreiden van de watergang, nieuw geschikt foerageergebied ontstaan. Hierdoor zal de functionaliteit van in de omgeving verblijvende vleermuizen niet in het geding komen.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Buizerd

De buizerd valt onder het beschermingsregime van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Conform artikel 3.1 lid 2, is het verboden de voortplantings- en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen en de nesten mogen niet worden weggenomen. Het stuk bos waar de boom met de horst van de buizerd zich bevindt blijft bestaan, en daarmee wordt een overtreding op verbodsartikel 3.1 lid 2 voorkomen. Echter, binnen de verstorings-afstand van 75 meter van het nest worden werkzaamheden uitgevoerd (storing van tijdelijke aard) en bebouwing en infrastructuur aangelegt (storing van permanente aard).

Artikel 3.1 lid 4 en 5 betreft het verbod op opzettelijk storen van vogels, tenzij het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding. De buizerd is in Noord-Brabant geclassificeerd als categorie 4: 'Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen'. De staat van instandhouding van de buizerd is beoordeeld als gunstig, zowel landelijk als provinciaal. De functionele leefomgeving van een buizerd heeft geen vaste grootte, echter het Kennisdocument houdt aan dat een buizerd circa 1km rondom zijn nest vliegt om te foerageren (BIJ12, 2017). De functionele leefomgeving moet het volgende bevatten om functioneel te zijn:

- Afwisselende landschappen, met bomen, bosschages en open stukken;
- Grote, dikke bomen die stevig genoeg zijn om het nest te kunnen dragen;
- Open gebieden waar gejaagd kan worden en genoeg voedsel te vinden is binnen een straal van enkele kilometers van het nest;
- Rustige, bomenrijke omgeving.

Specifiek voor de buizerd op de onderzoekslocatie, zal het functionele leefgebied van de buizerd minimaal het volgende bevatten: de onderzoekslocatie, maar ook de bermen en bosschages langs de op- en afritten van de A59, de agrarische percelen ten noorden van de A59 en het groen in de omgeving (voornamelijk ten noorden en westen van de planlocatie Landgoed Steenenburg). Het functionele leefgebied binnen de deellocatie bevat voornamelijk ruigtes met gemaaid grasland, wat het marginaal geschikt maakt als foerageergebied. De overige genoemde elementen kunnen gekenmerkt worden als optimaal foerageergebied vanwege de diversiteit aan (micro-)habitats. Dit maakt het aannemelijk dat de functionaliteit van de leefomgeving duurzaam geborgd is voor nu en in de toekomst.

Buizerds worden vaak waargenomen nabij (drukke) wegen om te foerageren en beschikken, indien ze toch verstoord worden, over voldoende flexibiliteit om zich elders te vestigen. Om verstoring van tijdelijke aard door werkzaamheden, en verstoring van permanente aard door infrastructuur te voorkomen, dienen maatregelen getroffen te worden die vastgelegd dienen te worden in een ecologisch werkprotocol. Eén van deze mitigerende maatregelen is het niet uitvoeren van versturende werkzaamheden binnen de verstoringsafstand (75 meter) tijdens het broedseizoen (1 februari tot 31 augustus).

De te treffen maatregelen zullen moeten worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol. Tevens worden deze maatregelen opgenomen in het ecologisch activiteitenplan, dat ten behoeve van de ontheffingsaanvraag voor de poelkikker ter goedkeuring wordt gelegd aan de provincie. Indien aan de eisen van het ecologisch werkprotocol kan worden voldaan is een ontheffingsaanvraag voor deze soort niet aan de orde.

6.2 Poelkikker

De poelkikker is onder paragraaf 3.2 van de Wet natuurbescherming streng beschermd. Het is een soort die onder de Habitatrichtlijn valt. Onder artikel 3.6 is het verboden om poelkikkers opzettelijk te doden, vangen en verstoren. Tevens is het verboden om voortplantings- en rustplaatsen te beschadigen of vernielen. Deellocatie A biedt zowel voortplantingsplaatsen als rustplaatsen voor de poelkikker. Bij de voorgenomen plannen wordt een waterpartij rondom de bedrijfsgebouwen aangelegd, het rietwater waar de poelkikker in aangetroffen is, wordt in de nieuwe waterpartij opgenomen. Na het uitvoeren van de werkzaamheden zal deze watergang weer geschikt zijn voor de poelkikker, waarmee het leefgebied van de poelkikker uitgebreid wordt. Tijdens de werkzaamheden wordt zowel een deel van het voorplantingshabitat als het landhabitat van poelkikkers vergraven en worden de dieren verstoord. Er dienen maatregelen te worden getroffen om het doden, verwonden en verstoren van de poelkikker zoveel mogelijk te voorkomen. Verstoring van de poelkikker en incidenteel ook het doden of verwonden is echter niet geheel te voorkomen. Derhalve is een ontheffingsaanvraag voor de Wet natuurbescherming noodzakelijk bij de voorgenomen werkzaamheden.

6.3 Vleermuizen

Alle vleermuissoorten vallen onder het beschermingsregime van de Habitatrichtlijn en de conventie van Bonn, in de Wet natuurbescherming ondergebracht in artikel 3.5. De verboden handelingen die van toepassing zijn op de vleermuizen betreffen het opzettelijk verstoren, doden of vangen van de dieren en het beschadigen of vernielen van de rust- en voortplantingsplaatsen en vliegroutes.

Door de voorgenomen plannen zal een deel van het foerageergebied van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis verloren gaan. Daarnaast zal in de omgeving van deellocatie A de verlichting toenemen, wat leidt tot een verstoring van foerageergebied van deze soorten en mogelijk ook voor de laatvlieger. Er is echter in de omgeving meer geschikt foerageergebied aanwezig waardoor het verlies van foerageergebied niet essentieel zal zijn. Daarnaast zal door het aanpassen van de watergang, deels ook nieuw foerageergebied voor vleermuizen ontstaan. Wel wordt aangeraden om met een verlichtingsplan te werken, om de verstoring van foerageergebied zo beperkt mogelijk te houden.

Net buiten de onderzoekslocatie is mogelijk een vliegroute aanwezig van vleermuizen. Het betreft de bomenrijen die op de grondwal staan ten noorden en oosten van deellocatie A. Het onderzoek naar de functionaliteit van deze bomenrijen loopt nog. Uit dit onderzoek zal blijken of de houtwal in gebruik is als vliegroute. Indien deze houtwal in gebruik is als vliegroute en niet behouden kan blijven zal mitigatie en een ontheffingsaanvraag aan de orde zijn. Werkzaamheden die een verstoring van de houtwal, welke mogelijk in gebruik is als vliegroute, veroorzaken worden niet uitgevoerd tot duidelijk is wat de functie van de houtwal is voor vleermuizen.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Gemeente Heusden aanvullend op eerder uitgevoerde onderzoeken een aanvullend ecologisch onderzoek en effectenanalyse uitgevoerd voor Deellocatie A, Landgoed Steenenburg.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en ontwikkeling van een Hightech Medische Campus. De planlocatie betreft Landgoed Steenenburg, het voormalige pretpark Land van Ooit en aangrenzende agrarische percelen. De planlocatie bestaat uit bos, grasland en akkers. Daarnaast is er bebouwing in de vorm van het 'Roze Kasteel' en twee woningen binnen het plangebied aanwezig. Deellocatie A is in het noordelijke deel van Landgoed Steenenburg gelegen en omvat verharding, kort gemaaid gras, dicht bos, agrarisch grasland en een met riet en lisdodde dichtgegroeide poel.

Voorgenomen ingreep

De initiatiefnemer is voornemens een Hightech Medische Campus te realiseren ter plaatse van deellocatie A (figuur 2). De geplande werkzaamheden in het gebied zullen bestaan uit: aanleg ontsluitingswegen en nutsvoorzieningen; (ver)graven watergangen; bouw Hightech Medische Campus en inrichting nieuwe groenzones.

Functie onderzoekslocatie voor streng beschermde soorten

Deellocatie A biedt beschermde functies voor de poelkikker. Tevens kunnen de voorgenomen werkzaamheden verstoring veroorzaken van de buizerd, welke op 64 meter van de rand van deellocatie A broedt. Deellocatie A is daarnaast in gebruik als foerageergebied door vleermuizen. De houtwal aan de rand van deellocatie A fungeert mogelijk als vliegroute van vleermuizen. Er dienen maatregelen te worden getroffen om het doden, verwonden en verstoren van de poelkikker zoveel mogelijk te voorkomen. Echter is verstoring van de poelkikker en incidenteel ook het doden of verwonden niet geheel te voorkomen. Derhalve is een ontheffingsaanvraag voor de Wet natuurbescherming noodzakelijk bij de voorgenomen werkzaamheden. Tevens dienen er maatregelen te worden genomen om verstoring van de broedlocatie van de buizerd en de mogelijke vliegroute van vleermuizen te voorkomen. Hoewel het foerageergebied van vleermuizen niet essentieel is, wordt toch aangeraden om met een verlichtingsplan te werken. Al deze maatregelen dienen te worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol. Tevens worden deze maatregelen opgenomen in het ecologisch activiteitenplan, dat ten behoeve van de ontheffingsaanvraag voor de poelkikker ter goedkeuring wordt gelegd aan de provincie. Indien aan de eisen van het ecologisch werkprotocol kan worden voldaan is een ontheffingsaanvraag voor de buizerd en vleermuizen niet aan de orde. Mogelijk dat in een later stadium wel ontheffing aangevraagd dient te worden voor het verloren gaan van de vliegroute voor vleermuizen. De functie van de vliegroute wordt voorlopig behouden en op het moment van schrijven onderzocht.

Het is uitgesloten dat deellocatie A onderdeel uit maakt van het leefgebied van de steenmarter, buning, hermelijn, wezel, levendbarende hagedis, gevlekte witsnuitlibel of andere beschermde soorten zoals de eekhoorn. Tijdens het nader onderzoek zijn geen voortplantings- of rustplaatsen van deze soorten aangetroffen.

Conclusie

Gelet op de gevonden en te verwachten ecologische waarden en de beoogde planontwikkeling is de verwachting dat ondanks de benodigde mitigerende maatregelen en ontheffingsaanvragen het plan onder deze condities uitvoerbaar is.

Vervolgstappen

Deze rapportage vormt slechts een klein gedeelte van de benodigde onderzoeken en effectenanalyses van Landgoed Steenenburg. Vervolgstappen die naast deze rapportage noodzakelijk zijn;

- Aanvullende onderzoeken en effectenanalyse deellocatie B en C
- Opstellen mitigatieplannen deellocatie A, B en C
- Afstemmen mitigatieplannen
- Opstellen ecologische werkprotocollen deellocatie A, B en C
- Opstellen gebiedsrapportage
- Aanvragen ontheffingen

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J. Thissen, K. Canters, & J. Buys (2016). Atlas van de Nederlandse zoogdieren - Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Gemeente Heusden (2018). Bestemmingsplan Steenenburg, voorontwerp. (NL.IMRO.0797.steenenburg-VO01)

Hout, M. van der (2009). Drunen - Poort van Heusden. Vleermuizenonderzoek. BILAN, Heusden.

Janssen, N. (2019). Rapportage quickscan flora en fauna Vimmerik 33 te Nieuwkuijk. Econsultancy, Boxmeer.

Limpens H., Regelink J. (2017). Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging, Nijmegen.

Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Nationale Database Flora en Fauna (NDFF), uitvoerportaal; <https://ndff-ecogrid.nl>, zoekgebied Gemeente Heusden, periode 2009-2019

Ottburg, F.G.W.A. en D.R. Lammertsma (2018). Aanwezigheid van vleermuizen in het Roze Kasteel op plan Steenenburg. Wageningen University en Research, Wageningen.

Ottburg, *et al.* (2018). Inventarisatie naar het voorkomen van beschermde natuurwaarden op Landgoed Steenenburg. Wageningen University en Research, Wageningen.

Ottburg, F.G.W.A. en D.R. Lammertsma. (2019). Bomeninspectie op landgoed Steenenburg. Wageningen University en Research, Wageningen.

Van Delft, M. (2019). Boominventarisatie Landgoed Steenenburg. Gemeente Heusden, Heusden.

www.brabant.nl (NNN en beschermde gebieden in Noord-Brabant)

www.bij12.nl (Natuurtypen)

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een voortplantings- of rustplaatsen te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kunnen oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Voortplantings- of rustplaatsen

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een voortplantings- of rustplaatsen is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

